

**LANDSKRONA
STAD**

Beslutas av: Omsorgsnämnden **Datum:** 2024-03-31

Dokumentet gäller för: Omsorgsförvaltningen

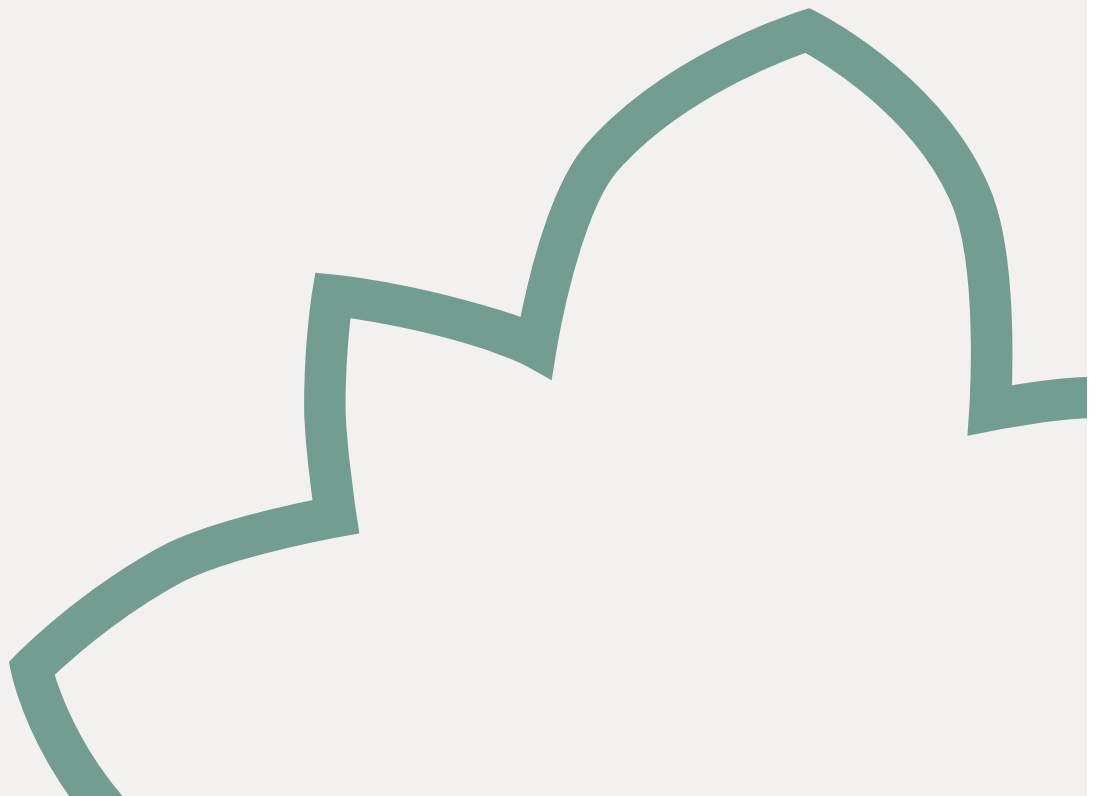
Dokumentansvarig: Myndighetsenheten, omsorgsförvaltningen

Revideras: Vid behov

Diarienummer: 2023/588

För medboende inom äldreomsorgen i Landskrona stad

Riktlinje

Innehåll

1. Rätt att bo tillsammans i särskilt boende.....	3
1.1 Tillämpningsområde.....	3
1.2 Definition.....	3
2. Ansökan	4
2.1 Utredning	4
2.2 Beslut.....	5
2.3 Överklagan.....	5
2.4 Möjlighet att provbo.....	5
3. Verkställande av beslut	6
3.1 Boendet	6
3.2 Dokumentation.....	6
4. Villkor för medboende	6
4.1 Parets ansvarsfördelning.....	6
4.2 Medboende utan behov av stöd	7
5 Hyresrättsliga frågor.....	8
5.1 Villkor i hyresavtalet	9

1. Rätt att bo tillsammans i särskilt boende

I enlighet med socialtjänstlagen (SoL) 4 kapitlet 1 c § har äldre människor som beviljas plats i särskilt boende rätt att fortsätta bo tillsammans med sin partner i det särskilda boendet. Detta gäller oavsett om partnern har behov av särskilt boende eller inte. Om båda parter har behov av särskilt boende regleras parboendet i 2 kap 2 § socialtjänstförordningen.

Syftet med rätten att bo tillsammans i särskilt boende är att par ska kunna fortsätta bo tillsammans även om den ena parten behöver så omfattande stöd, vård och omsorg att hen behöver bo i ett särskilt boende. Denna möjlighet ingår i en skälig levnadsnivå för äldre personer som varaktigt bor eller har bott tillsammans. Insatsen är frivillig och förutsätter att båda parter vill fortsätta bo tillsammans.

1.1 Tillämpningsområde

Lagstiftningen och riktlinjerna för parboende i särskilt boende inom äldreomsorgen gäller äldre personer över 65 år och omfattar inte yngre personer med funktionsnedsättning som har beslut om särskilt boende enligt SoL eller LSS. Riktlinjerna gäller i de fall då endast den ena parten har biståndsbeslut om särskilt boende.

1.2 Definition

- Äldre: en person över 65 år.
- Medboende: den person som flyttar med till ett särskilt boende utan att själv ha bistånd till insatsen.
- Partner: könsneutralt, avser både maka, make och sambo. I lagstiftningen jämställs gifta makar med sammanboende par som stadigvarande sammanbott och har gemensamt hushåll.
- Varaktigt sammanbott: paret ska ha levt tillsammans en längre tid. Hur länge de ska ha bott tillsammans fastställs inte utan detta avgörs efter en helhetsbedömning i det enskilda fallet.

Avgörande för prövningen gällande medboende i detta avseende är den biståndsberättigades behov av särskilt boende.

Enligt propositionen¹ kan det finnas par som inte uppfyller krav enligt bestämmelsen och som kan ha rätt till medboende trots att de inte uppfyller kraven. I sådana fall är det, liksom före lagändringen, socialnämndens ansvar

¹ Regeringens proposition 2011/12:147 sida 33

att bedöma vad som i det individuella fallet ska ingå i en skälig levnadsnivå för den som behöver bo i ett särskilt boende. Vid avslag kan besluten överklagas till och avgöras av förvaltningsdomstol.

2. Ansökan

Personen som ansöker om särskilt boende kan i samband med det även ansöka om möjlighet för medboende att flytta med. Den som redan bor i särskilt boende kan också ansöka om detta.

Det är den som är beviljad särskilt boende som ansöker hos omsorgsförvaltningen, myndighetsenheten, om att hens partner ska kunna flytta med till det särskilda boendet. Utgångspunkten för bedömningen måste grunda sig i en skälig levnadsnivå enligt 4 kap. 1 § SoL och vad den enskilde som är beviljad biståndet har för önskemål både när det gäller medboende med sin partner, service, omsorg, aktiviteter med mera i det särskilda boendet.

En ansökan om medboende kan avse en begränsad tid eller vara tills vidare. Den som är i behov av särskilt boende ska utforma sin ansökan så som den önskar. Omsorgsförvaltningen behöver utreda och kartlägga om ansökan om medboende gäller för en begränsad tid eller tills vidare. Denna fråga är viktig då det kan vara aktuellt med ett tidsbegränsat beslut.

Om det är ett tidsbegränsat beslut bör detta ses som ett delavslag och omsorgsförvaltningen ska informera den enskilde om detta. Anledningen till ett tidsbegränsat beslut kan vara många. Det kan vara att den biståndsberättigade vill att den medboende ska "provbo" innan hen bestämmer sig definitivt, men det kan även vara den medboende som vill pröva först. Omsorgsförvaltningen behöver därav följa upp detta kontinuerligt. Det kan därför vara en fördel att den medboende behåller sin ordinarie bostad så länge som det är möjligt.

2.1 Utredning

Att ha möjlighet att bo tillsammans ska alltid vara ett frivilligt val och det är viktigt att båda parter vilja utreds noga. Vid utredningen ska omsorgsförvaltningen dels utreda om paret varaktigt har sammanbott, dels om de vill fortsätta att bo tillsammans i det särskilda boendet.

Omsorgsförvaltningen ska noggrant pröva bådas uppfattningar om gemensamt boende. **Omsorgsförvaltningen behöver, så långt det är möjligt, kartlägga att båda parterna är överens om att de vill fortsätta bo tillsammans och att båda är införstådda med vad detta innebär.** Omsorgsförvaltningen ska i dessa fall väl överväga om parternas

insikt i situationen och om de förmår att hävda sina egna intressen eller föra sin egen talan. De personer som inte kan hävda sina egna intressen eller föra sin egen talan kan vara äldre med demenssjukdomar eller äldre som befinner sig i livets slut. Om eventuell intressekonflikt uppmärksammas ska omsorgsförvaltningen anmäla behov av en god man till överförmyndaren.

Vill personen som beviljats särskilt boende sammanbo är det den personens skäligen levnadsnivå som ska prövas. Om endast den andra parten utan biståndsbeslut på särskilt boende vill sammanbo, eller om enbart ena parten önskar detta finns det inga förutsättningar för att bifalla en sådan ansökan.

2.2 Beslut

Beslut om medboende fattas enligt 4 kap. 1 och 1 c §§ SoL. I beslutet ska det framgå att paret beviljas att bo tillsammans om det ingår i ansökan. För medboende fattas inget beslut om plats på särskilt boende. Om medboenden har behov av insatser görs en ansökan hos omsorgsförvaltningen på samma sätt som för ordinärt boende.

I samband med att ansökan om medboende beviljas ska omsorgsförvaltningen ta reda på hur paret vill att beslutet ska genomföras för att de ska ha upplevelsen av att bo tillsammans. Denna information behövs för att matcha önskemålen med möjligt särskilt boende.

Ett gynnande beslut kan inte återkallas enbart på grund av att den enskilde tackar nej till erbjudet boende. Den enskilde får fortsätta att ha ansökan aktuell och ett nytt erbjudande ges så snart det är möjligt.

2.3 Överklagan

Beslutet om att få sammanbo i ett särskilt boende är ett biståndsbeslut och kan överklagas. Det är personen som har eller ska beviljas särskilt boende som överklagar avslag på ansökan om medboende om inte den medberoende själv ansökt om insatsen. Skälen för avslag kan vara att makarna inte bedömts bo eller ha bott varaktigt tillsammans eller att de inte är överens om att bo tillsammans.

2.4 Möjlighet att provbo

Att bo tillsammans ska alltid vara ett frivilligt val och det är viktigt att båda parter vill utreds noga. Det ska vara möjligt att provbo och sedan ändra sig. Den medboende ges möjlighet att under en månads tid provbo.

Omsorgsförvaltningen ansvarar då för att informera avgiftshandläggaren om den medboende önskar provbo under en månads tid. Om paret önskar nyttja

provbo-perioden är det därför lämpligt att den som inte har behov av särskilt boende utan vill vara medboende behåller sin ordinarie bostad en tid.

3. Verkställande av beslut

I frågor om verkställighet av beslut om bistånd enligt SoL har nämnden ett relativt stort handlingsutrymme att besluta om förutsättningarna och formerna för verkställigheten. Nämnden har därmed en relativt stor handlingsfrihet när det gäller hur ett beslut om medboende ska verkställas. Detta fastslås också i RÅ 2007 ref.86 att den biståndsberättigade emellertid inte har oinskränkt rätt att få som hen vill.

Omsorgsförvaltningen ska säkerställa att boendeformen i det särskilda boendet tillgodoser den biståndsberättigades omsorgsbehov och tillförsäkrar hen en skälig levnadsnivå. Arbetsmiljön ska också säkerställas så att den enskildes behov av stöd kan tillgodoses. Det ska finnas plats för personalen att hjälpa den boende och det ska finnas plats för hjälpmedel.

3.1 Boendet

I Landskrona stad finns det två typer av boenden där äldre kan få bo tillsammans, nämligen i boende med allmäninriktning och med demensinriktning. Samtliga lägenheter i särskilda boende består av ett rum, toalett och kokvrå. De varierar i lägenhetsstorlek och utformning. Den som beviljas medboende kan enbart beviljas plats i sin partners lägenhet och inte i enskild lägenhet.

3.2 Dokumentation

Regler för dokumentationen under genomförande av beslutade stödinsatser gäller inte den medboende personen. Om den medflyttande har egna beslutade biståndsinsatser som utförs i det särskilda boendet så sker dokumentationen i en egen personakt. Däremot kan den medboende i vissa situationer behöva omnämnas i den andra personens dokumentation. Detta ska dock ske i så liten utsträckning som möjligt och så restriktivt som möjligt.

4. Villkor för medboende

4.1 Parets ansvarsfördelning

Enligt äktenskapsbalken ska par fördela utgifter och sysslor mellan sig och bidra till det underhåll som behövs för att tillgodose gemensamma och personliga behov. När paret bor i varsin lägenhet ansvarar personalen på det särskilda boendet för den biståndsberättigades praktiska insatser i hemmet.

När paret delar lägenhet görs en bedömning av vilka faktiska resurser som finns hos paret tillsammans.

Den medboende har ingen omvårdnadsplikt gentemot den biståndsberättigade. Därför avgör den medboende själv i vilken omfattning hen vill hjälpa till med personlig vård av den biståndsberättigade.

4.1.2 Anhörigperspektivet

Det är viktigt att beakta anhörigperspektivet och bördan som kan uppkomma i samband med medboende.

4.1.3 Tystnadsplikt

Personer som beviljas särskilt boende och eventuella medboende omfattas inte av sekretesslagstiftningen och har rätt att prata fritt, röja uppgifter om det som dem observerar, om det som sker på boendet och även om de personliga förhållandena kring den enskilde. Detta är viktigt att personalen förstår och har som utgångspunkt i mötet med den biståndsberättigade och eventuell medboende.

4.2 Medboende utan behov av stöd

Om den medboende inte har beviljats några insatser enligt SoL för egen räkning sköter hen sig på egen hand. Detta gäller såväl matlagning som tvätt och städning.

4.2.1 Mat och måltider

Vissa av lägenheterna möjliggör tillagning av måltider. I andra lägenheter är det möjligt att tillaga enklare måltider, men inte fullvärdig kost. Den som är medboende erbjuds ett måltidsabonnemang och betalar en månadskostnad enligt gällande avgiftsregler.

4.2.2 Tvätt och städning

Den medboende ska i huvudsak ta hand om sig själv som om hen bor i ett ordinärt boende. Det innebär till exempel att ta hand om tvätt och städning.

Eftersom badrummen i särskilda boenden inte är utrustade med tvättmaskiner kan boendets tvättstuga användas, exempelvis vid vissa tidpunkter i veckan. Vill den medboende ha hjälp med tvätten ansöker hen om hemtjänst.

4.2.3 Hemtjänst

Om den medboende behöver hemtjänst görs en ansökan hos omsorgsförvaltningen som utreder behovet. Efter utredning och beslut beställs hemtjänstinsatsen av det särskilda boendet. Den enskilde betalar avgift enligt

gällande avgiftsregler. Det innebär att handläggningen sker på samma sätt som i ordinärt boende med den skillnaden att den enskilde av praktiska skäl inte väljer utförare. Omsorgsförvaltningen som beviljar hemtjänstinsatser på boendet ska också fastslå nivån för omsorgsbehovet. Omsorgsförvaltningen utreder behovet av hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL som vanligt.

4.2.4 Hälso-och sjukvårdsinsatser

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) ska kommunen erbjuda hälso- och sjukvård åt dem, som efter beslut av kommunen, har biståndsbedömd rätt till särskilt boende för äldre. Den medboende omfattas inte av kommunens skyldigheter utan söker hälso- och sjukvård av primärvården/husläkare. Boendets hälso- och sjukvårdspersonal ska dock kunna vara behjälplig för den medboende vid akut uppkomna sjukvårdsbehov.

4.2.5 Avgifter

Den medboende omfattas inte av avgiftsreglerna enligt SoL så länge han eller hon inte har några insatser. Om den medboende har biståndsbedömd hemtjänstinsats, till exempel i form av tvätt, betalar han eller hon avgift enligt gällande avgiftsregler. Den medboende betalar hyra.

I samband med att den boende avlider går hyreskostnaden över till den medboende. Den medboende ansöker till biståndshandläggare om eget bistånd till särskilt boende om hen har en vilja att bo kvar. Den medboende betalar hyra så länge hen bor i lägenheten.

4.2.6 Ersättning till utföraren

Beslut om hemtjänst för medboende på särskilt boende ingår inte i kundvalsystemet inom hemtjänsten. Uppdraget att utföra hemtjänsten vid parboende tillfaller alltid det aktuella särskilda boendet. Ersättning utgår enligt gällande avtal/uppdrag med utföraren.

5 Hyresrättsliga frågor

Redan vid ansökan (av biståndshandläggaren) och vid inflyttning (av enhetschefen) ska den medboende informeras om vad som händer om biståndsbehovet upphör genom att den som beviljats boendet avlider eller vill flytta från boendet. Medboende har i dessa fall inte längre rätt att bo kvar i det särskilda boendet. Det är viktigt att den medboende redan vid inflyttningen informeras om detta och skriver under blankett [HN2 - Överenskommelse om avstående från besittningsskydd - bostad](#).

Hyresgästen i särskilt boende har normalt besittningsskydd. Besittningsskyddet kan avstås genom en skriftlig överenskommelse. För detta

används blankett [HN2 - Överenskommelse om avstående från besittningsskydd - bostad](#). Enhetschefen ansvarar för att blanketten skrivs under och skickas till myndighetsenheten. Biståndshandläggaren ansvarar för att skicka blanketten till Hyresnämnden för godkännande.

Hyresnämnden ska godkänna avståendet. Avståendet gäller dock högst i 4 år. Vid uppföljning på särskilt boende ansvarar biståndshandläggaren att förlänga avståendet genom att skicka en ny påskriven blankett till Hyresnämnden. Avståendet från besittningsrätt görs med anledning av att Landskrona stad behöver ställa platsen till förfogande om behovet av parboende skulle upphöra.

Kommer inte parterna överens sägs hyresgästen upp och tvisten överlämnas till hyresnämnden för prövning.

5.1 Villkor i hyresavtalet

Om det bifogas en bilaga till ett hyresavtal enligt ovan är målsättningen att det ska anses som ett hyresvillkor. Enligt 12 kap. 45 a § JB ska det upprättas en särskild handling avseende besittningsavstående. Det är speciella förutsättningar som blir en del av avtalsinnehållet mellan parterna.

Parterna, hyresgästen och hyresvärden blir bundna av avtalsvillkoren, men kan i princip alltid få prövat skäligheten av villkoren. En tredje part till exempel en partner kan inte bli bunden av delar av ett hyresavtal. Ett sådant villkor ersätter dock inte ett avstående från besittningsskydd. Ett avstående från besittningsskydd är aldrig ett hyresvillkor utan ett separat avtal skilt från hyresavtalet.

5.1.1 Avflyttning för medboende

Vid avflyttning har medboende sex (6) månader på sig att hitta en annan bostad utifrån avflyttningsdatumet, i enlighet med omsorgsförvaltningens riktlinje 2019-02-27. Om medboende önskar bo kvar ska denna inkomma med ansökan om särskilt boende inom 14 dagar från avflyttningsdatumet. Vid bifall kan den enskilde bo kvar i samma lägenhet under förutsättning att inriktningen på boendets omvårdnadsform överensstämmer med den enskildes behov. Detta innebär att den enskilde kan få bifall på ansökan om särskilt boende men delavslag på ansökan avseende placering. Den enskilde blir i stället erbjuden en annan placering.

Om den medboende får ett avslag på sin särskilt boende ansökan gäller tidsfristen enligt ovan, sex (6) månader utifrån avflyttningsdatumet. Tidsfristen gäller även om den enskilde ansöker om överprövning av kommunens beslut.